

2(3)

กิจกรรม ๕ ส.

“ส” แรก ให้สะสาง(SEIRI)ของที่ใช้ได้กับใช้ไม่ได้

เนื่องจากเป็น “ส” ตัวแรก และเป็น “ส” ที่ต้องอาศัยความตั้งใจในการลงมือทำอยู่เล็กน้อย เพราะหลายคนคงไม่รู้จักระยะเริ่มอย่างไร หรือมีสิ่งที่จะต้องเริ่มทำมากจนสับสน ดังนั้นจึงต้องอธิบายกันให้ละเอียดสักเล็กน้อย

ความหมายของการ “สะสาง” คือ แยกให้ชัด สิ่งที่มีนัยยะปนกัน นั้นแยกออกไป ไปอยู่เป็นหมวดหมู่ สิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ที่ไม่จำเป็นจะต้องไม่มีปรากฏอยู่ อันจะทำให้การทำงานหรือหยิบฉวยสิ่งที่ไม่จำเป็นมาใช้ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาแล้วก็จะ เหมือนกับการกำจัดปฏิภูลกองใหญ่ทิ้งไป แต่ในความเป็นจริงปฏิภูลดังกล่าวไม่ได้ถูกทิ้งไปจนหมด สิ้น แต่จะถูกแบ่งไว้ตามแต่ละประเภท บางอย่างยังเก็บไว้ใช้ได้ก็จะถูกนำไปรวบรวมไว้เป็นระบบ บางอย่างนำไปรีไซเคิลได้ บางอย่างนำไปจำหน่ายแยกได้ การสะสางนั้น หากได้กระทำ ตามขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของตัวเองแล้ว จะเห็นว่าเกิดประโยชน์ในด้านของความสะดวก และรวดเร็ว รวมถึงเกิดประโยชน์แฝงที่มากจากการสะสาง นั่นคือ เราจะมีพื้นที่ว่าง (Space) ที่จะ นำมาใช้ประโยชน์ในการเก็บของอื่นๆ หรือใช้ประโยชน์อื่นๆได้ด้วย ส่วนที่ไม่ต้องการจึงทิ้งไป หรือนำไปขายได้เงินกลับคืนมา กระทั่งจะเอาไปรีไซเคิลก็เป็นอีกทางหนึ่งที่ก่อประโยชน์

ได้ การรณรงค์ให้ประชาชนแยกขยะประเภทของกรุงเทพมหานคร ถือเป็นตัวอย่างหนึ่ง ของการนำเรื่องการสะสางมาใช้ได้อย่างชัดเจน ซึ่งเกณฑ์ในการแยกขยะอาศัยหลักง่ายๆ โดยจะ แยกขยะเป็น ๓ ประเภท คือ ๑. ขยะที่เป็นของสด จะเน่าเปื่อยเมื่อถึงเวลา ๒. ขยะอันตราย เช่น สารเคมี หรือวัตถุมีพิษ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่สุดของขั้นตอนการสะสางนั้น ก็ คือ “การเริ่มที่จะสะสาง” โดยเฉพาะกับคนที่วางกองสิ่งของไว้รอบตัวเต็มไปหมด จะรู้สึกลำบาก

ไม่ใช่ชยะนั่นเอง

“ส” ที่ ๒ คือ สะตว(Seiton) หยิบก็ง่าย หายก็รู้ ตู้งามตา

ถ้าการ “สะสาง” คือเพื่อคัดเพื่อแยก ในชั้นของ “สะตวง” ก็คือการจัดให้เป็นระบบระเบียบ เพื่อนำมาใช้ได้ง่ายๆ เหมือนกับที่ชาวญี่ปุ่นเปรียบเทียบไว้ว่าเหมือนกับ “เจ้าสาวที่มีหีบไม้เก็บของ อันแสนสะสางสวยอย่างมากในการขนย้ายไปบ้านสามี และหยิบออกมาใช้ได้ทันทีที่ไปถึง”

เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของแนวคิดการทำขั้นตอน “สะดวก” นั้น สามารถได้จากนิสัย

การถอดรองเท้าของคนญี่ปุ่น ตามธรรมดาส่วนใหญ่แล้วคนญี่ปุ่นเวลาจะเข้าบ้าน ไม่ว่าจะเป็นของ
ตัวเองหรืออาคารสถานที่อื่นๆ เขาจะถอดรองเท้าแล้วเรียงไว้เป็นคู่ของตนโดยหันหน้าออกสู่
ทางด้านนอก เพื่อความเป็นระเบียบและสะดวกในการสวมใส่อีกครั้งตอนที่ออกไปข้างนอก

ในทางกลับกัน คนไทยไม่ว่าจะอยู่ที่บ้านหรือไปสถานที่แห่งไหนก็ตาม การถอดรองเท้าจะไม่
เป็นที่เป็นทาง บางครั้งไม่ได้เรียงเป็นคู่ด้วยซ้ำไป หรือดีหน่อยก็จะเรียงเป็นคู่แต่หันหน้าเข้าตัว
อาคาร พอตอนออกจะใส่อีกครั้ง ที่ไม่เรียงไว้หาคู่ของมันไม่เจอ และที่เรียงไว้หันหน้าเข้าใน ก็
จะต้องกลับตัวเพื่อใส่รองเท้า และกลับตัวอีกครั้งเพื่อเดินออกไป เป็นการรุ่มรวยโดยใช้เหตุตรงนี้
แสดงให้เห็นว่า แม้กระทั่งเรื่องเล็กน้อยหากไม่ทำให้เป็นระบบก็ทำให้เสียเวลาได้ และหากเป็น
เรื่องใหญ่ ๆ ระดับองค์กรหรือระดับหน่วยงาน ผลที่ตามมาจะยิ่งมากมายเพียงใดทั้งนี้วิธีปฏิบัติ
ขั้นตอน “สะดวก” นี้ ก็ได้ข้อสรุปข้ออะไร ที่สำคัญคือนำออกมาใช้ได้ง่าย โดยวิธีปฏิบัติพื้นฐานจะ
ประกอบไปด้วย ถ้าการ “สะดวก” คือเพื่อคัดเพื่อแยก ในขั้นของ “สะดวก” ก็คือการจัดให้
เป็นระบบระเบียบเพื่อนำมาใช้ได้ง่ายๆ เหมือนกับที่ชาวญี่ปุ่นเปรียบเทียบไว้ว่าเหมือนกับ
“เจ้าสาวที่มีหีบไม้เก็บของ อันแสนสะดวกสบายอย่างมากในการขนย้ายไปบ้านสามี และหยิบ
ออกมาใช้ได้ทันทีที่ไปถึง” เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของแนวคิดการทำขั้นตอน “สะดวก” นั้น
สามารถดูได้จากนิสัยการถอดรองเท้าของคนญี่ปุ่น ตามธรรมดาส่วนใหญ่แล้วคนญี่ปุ่นเวลาจะเข้า
บ้าน ไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรืออาคารสถานที่อื่นๆ เขาจะถอดรองเท้าแล้วเรียงไว้เป็นคู่ของตน
โดยหันหน้าออกสู่ทางด้านนอก เพื่อความเป็นระเบียบและสะดวกในการสวมใส่อีกครั้งตอนที่
ออกไปข้างนอก ในทางกลับกัน คนไทยไม่ว่าจะอยู่ที่บ้านหรือไปสถานที่แห่งไหนก็ตาม การ
ถอดรองเท้าจะไม่เป็นที่เป็นทาง บางครั้งไม่ได้เรียงเป็นคู่ด้วยซ้ำไป หรือดีหน่อยก็จะเรียงเป็นคู่แต่
หันหน้าเข้าตัวอาคาร พอตอนออกจะใส่อีกครั้ง ที่ไม่เรียงไว้หาคู่ของมันไม่เจอ และที่เรียงไว้หัน
หน้าเข้าใน ก็จะต้องกลับตัวเพื่อใส่รองเท้า และกลับตัวอีกครั้งเพื่อเดินออกไป เป็นการรุ่มรวยโดยใช้เหตุตรงนี้
แสดงให้เห็นว่า แม้กระทั่งเรื่องเล็กน้อยหากไม่ทำให้เป็นระบบก็ทำให้เสียเวลาได้ และ
หากเป็นเรื่องใหญ่ ๆ ระดับองค์กรหรือระดับหน่วยงาน ผลที่ตามมาจะยิ่งมากมายเพียงใดทั้งนี้วิธี
ปฏิบัติขั้นตอน “สะดวก” นี้ ก็ได้ข้อสรุปข้ออะไร ที่สำคัญคือนำออกมาใช้ได้ง่าย โดยวิธีปฏิบัติ
พื้นฐานจะประกอบไปด้วย ถ้าการ “สะดวก” คือเพื่อคัดเพื่อแยก ในขั้นของ “สะดวก” ก็คือ
การจัดให้เป็นระบบระเบียบเพื่อนำมาใช้ได้ง่ายๆ เหมือนกับที่ชาวญี่ปุ่นเปรียบเทียบไว้ว่าเหมือนกับ
“เจ้าสาวที่มีหีบไม้เก็บของ อันแสนสะดวกสบายอย่างมากในการขนย้ายไปบ้านสามี และหยิบ
ออกมาใช้ได้ทันทีที่ไปถึง” เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของแนวคิดการทำขั้นตอน “สะดวก” นั้น
สามารถดูได้จากนิสัยการถอดรองเท้าของคนญี่ปุ่น ตามธรรมดาส่วนใหญ่แล้วคนญี่ปุ่นเวลาจะเข้า
บ้าน ไม่ว่าจะเป็นของตัวเองหรืออาคารสถานที่อื่นๆ เขาจะถอดรองเท้าแล้วเรียงไว้เป็นคู่ของตน
โดยหันหน้าออกสู่ทางด้านนอก เพื่อความเป็นระเบียบและสะดวกในการสวมใส่อีกครั้งตอนที่
ออกไปข้างนอก ในทางกลับกัน คนไทยไม่ว่าจะอยู่ที่บ้านหรือไปสถานที่แห่งไหนก็ตาม การ

ถอดรองเท้าจะไม่เป็นที่เป็นทาง บางครั้งไม่ได้เรียงเป็นคู่ด้วยซ้ำไป หรือตีหม้อยก็จะเรียงเป็นคู่แต่
หันหน้าเข้าตัวอาคาร พอตอนออกจะใส่อีกครั้ง ที่ไม่เรียงไว้หาคู่ของมันไม่เจอ และที่เรียงไว้หัน
หน้าเข้าใน ก็จะต้องกลับตัวเพื่อใส่รองเท้า และกลับตัวอีกครั้งเพื่อเดินออกไป เป็นการวุ่นวายโดย
ใช่เหตุตรงนี้แสดงให้เห็นว่า แม้กระทั่งเรื่องเล็กน้อยหากไม่ทำให้เป็นระบบก็ทำให้เสียเวลาได้ และ
หากเป็นเรื่องใหญ่ ๆ ระดับองค์กรหรือระดับหน่วยงาน ผลที่ตามมาจะยิ่งมากมายเพียงใดทั้งนี้วิธี
ปฏิบัติขั้นตอน "สะดวก" นี้ ก็ได้ข้อสรุปข้ออะไร ที่สำคัญคือนำออกมาใช้ได้ง่าย โดยวิธีปฏิบัติ
พื้นฐานจะประกอบไปด้วยจัดแยกของที่ใช้งานออกเป็นประเภทต่างๆเมื่อแยกประเภทแล้ว ให้
จัดเก็บให้เป็นระเบียบอาจติดป้ายแสดงว่าเป็นของประเภทใด ทั้งนี้อาจรวมถึงคุณสมบัติน้ำหนัก
และวันหมดอายุการใช้งาน (ถ้า

มี)

"ส" ที่ ๓ ต้อง สะอาด(Seiso) เพื่อความพร้อมในการทำงาน

๑. จากสองขั้นตอนแรก จะสืบเนื่องมายังขั้นตอนนี้ คือเมื่อทำการสะสางแล้ว
แบ่งแยกเพื่อความสะดวกแล้ว ตรงนี้จะง่ายในการนำมาทำความสะอาด ที่กล่าวมา
อาจมีคนสงสัยว่า ทำไมเราไม่เริ่มจากการทำความสะอาดก่อนถึงมาทำการสะสาง ถ้าทำ
เช่นนั้น คือทำความสะอาดก่อน เราจะต้องมานั่งทำความสะอาดขยะคือของที่จะ
ไม่ใช้หรือจะต้องทิ้งไปพร้อมๆ กับของที่เราจะเก็บเอาไว้ด้วย อย่างนี้แทนที่จะใช้
เวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลับมาเสียเวลากับเรื่องไม่จำเป็นไปแทน

หรือหากจะถามอีกว่าทำไมต้องทำความสะอาดด้วย ในเมื่อสะสางจนเกิด
ความสะดวกในการใช้สอยแล้ว จุดสำคัญของขั้นตอนการสะสางคือ ความสะอาดที่
เกิดขึ้นตามมานั้น จะทำให้สถานที่ทำงานน่าอยู่ น่าทำงาน และมีผลอย่างมากใน
การทำให้ผู้ทำงานอยู่ในสถานที่นั้น สภาพแวดล้อมสะอาด จิตใจของคนทำงาน
อยู่ก็ปลอดโปร่ง สดชื่น และกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง

มีเรื่องเล่ากันว่า ในการตรวจการทำ ๕ ส. ของอาจารย์ชาวญี่ปุ่นครั้งหนึ่ง
อาจารย์พบว่า ขอบบนของรูปภาพโชว์ตามฝาผนังมีฝุ่นเกาะอยู่มาก จึงบอกเจ้าของ
พื้นที่ว่าสกปรกและจะต้องปรับปรุง พนักงานเจ้าของพื้นที่จึงได้แย้งว่า ขอบรูป

ตั้งกล่าวอยู่ในส่วนที่มองไม่เห็นไม่น่าที่จะต้องเป็นประเด็นในการตัดสินใจในการประกวด อาจารย์จึงต้องยกตัวอย่างในการอธิบาย

อาจารย์ญี่ปุ่น “คุณ ใส่กางเกงในหรือไม่” เจ้าของพื้นที่ “ใส่” อาจารย์ญี่ปุ่น “แล้วคุณเปลี่ยน หรือซักกางเกงในของคุณบ้างหรือไม่” เจ้าของพื้นที่ “ก็ต้องซัก หรือเปลี่ยนซิคะ” อาจารย์ญี่ปุ่น “อ้าว ! คุณต้องเปลี่ยนทำไมล่ะ? ก็เมื่อมันอยู่ข้างใน ไม่มีคนเห็น ก็ไม่จำเป็นต้องซัก หรือเปลี่ยนให้ยุ่งยากไม่ใช่” เจ้าของพื้นที่ “.....”

อุทาหรณ์ข้างต้น เป็นตัวอย่างที่ดีมาก ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้บางจุดเรามองไม่เห็น ก็มีส่วนสำคัญที่จะต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสุขภาพที่ดีสำหรับเรานั่นเอง

จุดสำคัญของขั้นตอน “สะดวก” คือการจัดระบบ ใส่ตั้งแต่การกำหนดที่วางให้แน่ชัด ของแบบใดควรจะมีอยู่ตรงไหน ซึ่งต้องกำหนดอย่างสมเหตุสมผล ของที่ใช้กับงานแบบหนึ่งอาจตกแตกเสียหายได้ง่าย อาจต้องกันไว้ในมุมที่หลีกเลี่ยงการกระทบกระแทกได้ ของอะไรที่ไวไกลักันจะทำให้ทุกอย่างเสียหาย ก็ต้องแยกกันห่างๆ

อีกสิ่งหนึ่งไม่ควรจะมองข้ามในการทำขั้นตอน “สะดวก” คือการทำแผนผังรวม สำหรับกำหนดแนวทางในการจัดวาง ซึ่งจะแสดงสถานที่วางสิ่งของหรือเครื่องมือ เพื่อจะสามารถรวบรวมสิ่งของที่ต้องการมาไว้ในที่เดียวกันได้และแผนผังนี้ควรแสดงลำดับการรวบรวมสิ่งของด้วยวิธีง่ายๆ และใช้เวลาน้อยที่สุด และต้องตรวจสอบเพื่อให้เห็นจริงว่า ทุกคนปฏิบัติได้ตามเป้าหมายและแนวทางที่วางไว้ การทำขั้นตอนสะดวกก็จะส่งผลในแง่คุณภาพ ประสิทธิภาพและความแลความปลอดภัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

พนักงานที่ได้รับปฏิบัติขั้นตอนสะดวกแล้วผลที่จะได้รับอย่างเห็นได้ชัดคือพวกเขาจะเสียเวลาในการค้นหสิ่งของ เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ น้อยลงของไม่หายและตรวจสอบความคงอยู่ของสิ่งของได้ง่าย ที่สำคัญ “เวลา” ที่เคยใช้ไปในการค้นหาจะได้กลับคืนมาเป็นเวลาที่น่าไปใช้ในการทำงานได้มากขึ้นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดทุกอย่างมาวางเรียงไว้ในระบบความคิดของเรา คนที่จะเริ่มทำ ๕ ส. ต้องเข้าใจพื้นฐานเป็นอันดับแรก

นอกจากนี้ อาณิสัยสำคัญของการทำความสะอาดที่เกิดขึ้นตามมาก็คือ เป็นการตรวจสอบของเครื่องมือเครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆอย่างใกล้ชิด ทำให้รู้ถึงข้อบกพร่องที่มีอยู่ ซึ่งปกติข้อบกพร่องเหล่านั้นมักจะถูกมองผ่านไป หรือไม่ถูกสังเกตพบ

โดยแนวปฏิบัติง่ายๆของขั้นตอนการทำความสะอาดไม่มีอะไรยาก คือ

๑. ปิดกวาดเช็ดถูทุกวัน
๒. มุ่งแก้ไขปัญหาในเรื่องฝุ่นผง ซึ่งเป็นต้นตอของการเสื่อมสภาพของวัสดุ อุปกรณ์หลายประเภท

๓. ยึดมั่นเสมอว่าไม่มีอะไร ยังไงก็ไม่มีอะไรจะ
ซึ่งหลักปฏิบัติง่าย ๆ ในข้างต้น ต้องครอบคลุมถึงความสะอาดอย่างแท้จริงในทุกหนทุกแห่ง ผล
ที่ตามมานอกจากผลในแง่จิตใจแล้ว ความปลอดภัยในการทำงานจะยิ่งมากขึ้นไปด้วย เพราะหลาย
ครั้งที่เครื่องมือต่างๆ ช่างชุดขัดข้อง หรือทำงานเพี้ยนไปจากเดิม เนื่องจากความสกปรกหรือการเข้า
ไปอุดตันของฝุ่นละออง ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงานได้
ให้ระลึกไว้ว่าการรักษาความสะอาดจะเกิดผลดีกับ ๓ ส่วน

๑. กับคน คือปลอดภัย ไม่มีผิดพลาด
๒. กับเครื่องจักร คือเที่ยงตรง ยืดอายุการใช้งาน และป้องกันสภาพแวดล้อมเป็นพิษ
๓. กับผลิตภัณฑ์ คือช่วยขจัดปัญหาสนิม เพิ่มคุณค่าในการใช้งาน และลูกค้าเชื่อถือ

“ส” ที่ ๔ คือถูกสุขลักษณะ(Seiketsu) เพื่อความแจ่มใส สุขกายสุขใจ

เราพูดถึง ๓ ส แรก ซึ่งเป็นการกระทำตัวดีดังต่อไปนี้แล้ว “ส” ตัวที่ ๔ คือสุขลักษณะ เป็นผล
พวงจากการทำ ๓ ส ที่ผ่านมา คือเมื่อเรากำจัดขยะที่ไม่ใช่ออกจากของที่เราใช้แล้วย่อมเกิดความ
สะดวกในการใช้สอย และเมื่อทำความสะอาดสิ่งของเหล่านั้นย่อมทำให้คุณภาพในชีวิตทั้งร่างกาย
และจิตใจของผู้ใช้สิ่งของดีขึ้น ไม่ต้องสัมผัสหรือจับต้องของสกปรก คือเป็นการสร้างสุขลักษณะที่ดี

กล่าวง่ายๆ ได้ว่า สุขลักษณะที่ดีของพนักงานจะเกิดขึ้นเพราะ ๓ ส แรก ซึ่งจะส่งผล
ย้อนกลับไปให้มีการหมั่นรักษา ๓ ส ที่กล่าวมาอย่างสม่ำเสมอ “ส” ตัวนี้จึงเป็นเรื่องของนิสัยเป็น
หลัก เหมือนการอาบน้ำที่เป็นสุขลักษณะที่ดีต่อเรา เป็นการเอาของเสียออกจากร่างกายของเราวิธี
หนึ่ง เราเห็นว่าการอาบน้ำนั้นสำคัญและจำเป็นหรือเปล่า การทำ ๕ ส. ในส่วนของสร้าง
สุขลักษณะก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นในการกระทำแล้ว เราก็ไม่ต้อง
อาบน้ำทุกวันนั่นเอง

เรื่องของสุขลักษณะนั้น เป็นเรื่องที่มีแง่มุมพฤติกรรมของคนเป็นหลัก โดยที่ทุกคนจะต้อง
ช่วยกันสร้างที่ทำงานให้มีสภาพและบรรยากาศที่มีลักษณะก่อให้เกิดความสุขทั้งกายและใจทุกคน
ปราศจากสิ่งรบกวนต่างๆ อันจะมีผลกระทบต่อสมาธิในการทำงาน โดยมุ่งผลดีที่มีต่อประสิทธิ
สัมฤทธิ์ทั้ง ๓ คือ กล่าวง่ายๆ ได้ว่า สุขลักษณะที่ดีของพนักงานจะเกิดขึ้นเพราะ ๓ ส แรก
ซึ่งจะส่งผลย้อนกลับไปให้มีการหมั่นรักษา ๓ ส ที่กล่าวมาอย่างสม่ำเสมอ “ส” ตัวนี้จึงเป็นเรื่องของ
นิสัยเป็นหลัก เหมือนการอาบน้ำที่เป็นสุขลักษณะที่ดีต่อเรา เป็นการเอาของเสียออกจากร่างกาย
ของเราวิธีหนึ่ง เราเห็นว่าการอาบน้ำนั้นสำคัญและจำเป็นหรือเปล่า การทำ ๕ ส. ในส่วนของสร้าง

สุขลักษณะก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่เห็นความสำคัญหรือความจำเป็นในการกระทำแล้ว เราก็ไม่ต้อง
อาบน้ำทุกวันนั่นเอง

เรื่องของสุขลักษณะนั้น เป็นเรื่องที่มีแง่มุมพฤติกรรมของคนเป็นหลัก โดยที่ทุกคนจะต้องช่วยกันสร้างที่ทำงานให้มีสภาพและบรรยากาศที่มีลักษณะก่อให้เกิดความสุขทั้งกายและใจทุกคน ปราศจากสิ่งรบกวนต่างๆ อันจะมีผลกระทบต่อสมาธิในการทำงาน โดยมีผลดีที่มีต่อประสาทสัมผัสทั้ง ๓ คือ ๑.ตา - ดูแลแล้วสบายตา ซึ่งจะเกิดได้ต้องทำสะอาด สะดวก สะอาด ให้เรียบร้อยอย่างมีระบบและได้รับความร่วมมือจากทุกระดับก่อน ๒.จมูก - อากาศที่หายใจเข้าไปต้องไม่ทำลายหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และต้องปราศจากกลิ่นอันไม่พึงประสงค์ ๓.หู - เสียงต่างๆ ในที่ทำงาน ต้องเป็นเสียงที่ไม่รบกวนสมาธิในการทำงาน จุดสำคัญที่สุดของการรักษาสุขลักษณะในที่ทำงานนั้น คือความร่วมมือของทุกๆ ฝ่าย ไล่ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงไปจนถึงระดับล่างที่ต้องช่วยกันดูแลช่วยกันปฏิบัติ ซึ่งหลักปฏิบัติง่ายๆ ที่ต้องช่วยกันทำก็คือ ทำสะอาด สะดวก และสะอาดอยู่เป็นนิจ และหาทางปรับปรุงปฏิบัติ ๓ ส แรกอยู่เสมอ อย่าลืมว่า “ส” ตัวนี้เป็นเรื่องของนิสัยที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ดี และเมื่อเป็นเรื่องของนิสัยแล้ว ถ้าเกิดขึ้นจะอยู่อย่างคงทน และถ่ายทอดให้กันได้ ดังนั้นหากพนักงานในองค์กรถูกปลูกฝังจนเกิดนิสัยรักสุขลักษณะแล้ว เราจะสามารถมั่นใจได้มากขึ้นว่า พวกเขาจะทำ ๕ ส. ด้วยตัวเขาเอง และไม่ต้องมีคนมากระตุ้น นอกจากนี้ ยังอาจชักนำให้คนอื่นหันมาปรับเปลี่ยนนิสัยและพฤติกรรมตามไปด้วยก็ได้

“ส” ที่ ๕ สร้างนิสัย(Shitsuke) ให้รักที่จะทำ ๕ ส.

เราลองพิจารณารากศัพท์ของตัวอักษรจีนในภาษาญี่ปุ่นของคำว่า “Shitsuke” กันก่อน คำนี้จะมียุ่ ๒ ความหมาย ความหมายแรกคือการใช้เข็มเย็บผ้าในขั้นตอนลงตัวก่อนจะมีการเย็บจริง แต่อีกความหมายหนึ่งคือการฝึกรักษากฎเกณฑ์ที่ตกลงกันไว้ให้เป็นนิสัย คำว่า “Shitsuke” ที่ใช้ใน ๕ ส. จะหมายถึงความหมายที่ ๒ เป็นการสร้างนิสัยซึ่งเชื่อมโยงมาจาก “ส” ตัวอื่นๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด

กล่าวคือ “ส” ตัวนี้มุ่งไปที่การสร้างระเบียบวินัย สร้างนิสัยที่ดีให้เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนสุดท้ายในการทำ ๕ ส. เป้าหมายสำคัญของขั้นตอนนี้คือให้ผู้ปฏิบัติรักที่จะกิจกรรม ๕ ส. อย่างเต็มที่ เพราะการทำกิจกรรม ๕ ส. ไม่ใช่การทำครั้งเดียวแล้วเลิกหรือคิดว่าเพียงพอแล้ว เพราะถ้าเป็นอย่างนั้น ทุกอย่างก็จะย้อนกลับไปอยู่ในสภาพเดิมได้ หรือเหมือนไม่ได้ทำอะไรเลย ดังนั้นการสร้างนิสัยให้รักที่จะทำ ๕ ส. จึงเป็นสิ่งจำเป็น หรืออาจกล่าวได้ว่าถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดในการทำ ๕ ส. ก็ว่าได้

เรื่องการสร้างนิสัยเป็นเรื่องศิลปะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล บางคนก็สร้างง่าย บางคนก็สร้างง่าย บางคนก็สร้างยาก แต่เมื่อนิสัยความเป็นระเบียบที่เกิดจากการปฏิบัติ ๕ ส. ได้กลายเป็นความเคยชินของบุคคลไปแล้ว ไม่ว่าเขาจะอยู่ที่สำนักงานหรือที่บ้านก็จะมีระเบียบโดยไม่รู้ตัว เมื่อ

กลับถึงบ้าน ก็ยังนำ ๕ ส. ติดตัวไปใช้ เช่น แยกขยะที่บ้าน จัดของใช้ให้อยู่ในหมวดหมู่ของมันเอง หรือเวลาขับรถ ต้องคาดเข็มขัดนิรภัยทุกครั้งที่รถขับเคลื่อนออกไปเป็นต้น

ในการสร้างพนักงานให้เป็นคนมีระเบียบวินัยนั้น จะต้องฝึกอบรมให้พนักงานมีความรู้ ความเข้าใจต่อกฎระเบียบมาตรฐานการทำงานต่างๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติจนเป็นนิสัย

จุดสำคัญของขั้นตอนการสร้างนิสัย คือ

๑. การสร้างนิสัยเป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้พนักงานปฏิบัติขั้นตอน สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ จนกลายเป็นเรื่องติดตัวและปฏิบัติเป็นประจำ โดยไม่มีใครมาบังคับ
๒. หน่วยงานต้องคอยย้ำเตือนอยู่เสมอและให้ความต่อเนื่องในกิจกรรม
๓. ควรมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของระดับต่างๆ เพื่อหาแนวทาง และพูดคุยถึงปัญหาที่เกิดขึ้น อันจะนำไปสู่การกำหนดเทคนิควิธีที่เหมาะสมกับแต่ละหน่วยงานมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ทำงานที่ต้องช่วยกันสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องในการ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทำงานให้สดใส มีชีวิตชีวา และให้พนักงานได้มีส่วน ในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

หากทุกคนรักที่จะทำ ๕ ส. ผลที่พนักงานและหน่วยงานจะได้รับก็คือ มาตรฐานที่ดีในการ ทำงาน สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น ตลอดจนสร้างความน่าเชื่อถือและไว้วางใจของลูกค้าได้ และที่สำคัญ การรักที่จะทำ ๕ ส. ย่อมหมายถึงพนักงานจะรักที่จะทำกิจกรรมอื่นที่เอื้ออำนวยต่อการเพิ่ม ผลผลิตต่อไป

